

Derleme

MAKRO SOSYAL HİZMET UYGULAMASINDA KULLANILAN MODELLER, TEKNİKLER VE SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ROLLERİ

The Models, Techniques and Social Workers' Roles in Macro Social Work Practice

Gözde KEÇECİ, Dr. (PhD)

* Dr. (PhD), Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

ÖZET

Toplumla çalışma olarak da adlandırılan makro sosyal hizmet uygulaması genel olarak toplumların/toplulukların ilerici bir değişim için eşitlik, adalet, kalkınma gibi hedefler ekseninde örgütlenmesine ve savunuculuğa odaklanmaktadır. Uygulamanın şekillenmesinde Freire ve Alinsky gibi sosyal eylem teorisyenlerinin önemli katkıları bulunmaktadır. Ancak bu teorilerin çoğu sınıf ve çatışma kuramlarına dayanmaktadır. Özellikle 21.yy'da hızla artan neoliberal

politikalar, küreselleşme dinamikleri, uluslararası göçler, mülteci sorunu, çevre, kadın, çocuk ve LGBTİ hakları gibi yeni oluşan toplumsal hareketler ile uygulamanın birçok teori ve söylemle harmanlandığı, tartışıldığı ve yeni yöntemlerin arayışına girildiği görülmektedir. Bu makale ile uluslararası kuruluşların yürüttüğü toplumsal kalkınma programlarıyla gittikçe önemi artan makro sosyal hizmet uygulamasının tarihsel süreçteki gelişimi, teorisi, uygulanan teknikler, toplumla çalışan sosyal hizmet uzmanlarının rolleri aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Makro sosyal hizmet, makro sosyal hizmet modelleri, makro sosyal hizmet teknikleri, toplumla çalışma, sosyal eylem, topluluk örgütlenmesi, toplum kalkınması.

ABSTRACT

The practice of macro social work, named as community work, generally focuses on the organization and advocacy of societies and communities on the axis of goals such as equality, justice and development for a progressive change. Social action theorists like Freire and Alinsky have important contributions to the embodiment of the practice. However, most of these theories are based on class and conflict analysis. The practice of social work is blended and discussed with many new theories and discourses and there is a search for new methods of practice, due to rapidly growing neo-liberal policies, globalization dynamics, international migrations, refugee problem, and new social movements such as environment, women, children and LGBTI rights in the 21th century. The aim of this article is to discuss not only the social development programmes carried out by international organisations, but also the historical development process of increasingly growing importance of macro social work practice and theory, and finally, the roles of social workers working with the communities.

Keywords: *Macro social work, macro social work models, macro social work techniques, community work, social action, community organization, community development*

GİRİŞ

Sosyal hizmet uygulamaları, bireylere, ailelere, gruplara, örgütlere ve toplumlara yönelik planlı değişim müdahaleleridir. Toplumla sosyal hizmet uygulamaları, sosyal çevre içerisindeki bireylerin sosyal problemlerine yönelik politikaların, toplum ve mahallelerin değişimi için kolektif bir biçimde yapılan düzenleme ve planlamalardır. Makro uygulama olarak da bilinen toplum uygulaması kavramı, daha geniş bir bakış sunarak topluluklar, kuruluşlar ve sosyal politika kurumları ile birlikte çalışmayı kapsar. Dolayısıyla uygulama, politika yürütme, kurum ve program yönetimi, topluluk örgütlenmesiyle ilgili bilgi ve becerileri içerir (Austin ve diğ., 2005: 11).

Tarihsel olarak toplum çalışmaları 19.yy'da ve 20.yy'ın başlarında ortaya çıkan vaka çalışması ve grup çalışması ile Amerika ve İngiltere'de aynı zamanda gelişmiştir (Lappin, 1985; akt: Payne, 1997:202). Toplum uygulamasının kökeni; yerleşim evleri hareketi (settlement house), yardım kuruluşları hareketi, kırsal kalkınma hareketi, demokratik katılım teorileri, çeşitli etnik ve ırk gruplarının kalkınma ve örgütlenme tarihine dayanmaktadır (Weil, 2005:117).

Toplum uygulaması^{1*}, vatandaşların, et-

nik grupların, örgütlerin ya da toplulukların; insan hakları, fırsatlar ve yaşam seçenekleri gibi alanların geliştirilmesi için hizmet kurumları ile çalışmalarına; adalet ve politik eşitlik konusunda bu kurumlar üzerinde baskı kurmalarına vurgu yapar (Weil, 2005:9).

Ledwith (2011: 20)'e göre, teorinin ve uygulamanın tarihsel gelişim sürecinde, Gramsci'nin "Hapishane Defterleri" (1971) ve Freire'nin "Ezilenlerin Pedagojisi" (1968) kitaplarının İngilizceye çevrilmesi, toplum kalkınması uygulamalarını çok etkilemiş ve yine Alinsky'nin "ReveilleforRadicals" (1969) kitabı toplum aktivistleri için bir cep kitabı olmuştur. Bu eserler, radikal toplum kalkınması için teori ve uygulamanın bir araya gelmesini sağlamıştır. Alinsky (1969), Freire (1972), Piven ve Cloward (1977), genel olarak toplum örgütlenmesinin temsilcileri değildir, ancak toplumsal eylemle ilgili sosyal hizmet disipline eleştirel bir pozisyon yerleştirmişlerdir.

Kökeni 1960'lı yıllarda Freire'nin geliştirmiş olduğu eğitim metodolojisine dayanan güçlendirme kavramı 1976 yılında Barbara Solomon'un Afro-Amerikalı topluluklarla sosyal hizmet uygulaması üzerine yazdığı "Black Empowerment" kitabı ile sosyal hizmet literatürüne girmiş ve 1989 yılında Carolina Moser'un ırk üzerine yaptığı çalışmalar ile popüler bir kavram olmuştur. 1990'lı yıllarda ise güçlendirme kavramı, hükümet dışı organizasyonların egemen politikaların stratejilerinin geliştirilmesi için farklı sektörler, alanlar, coğrafi bölgelerde ve yerel aktörler arasında katılım

1 *Makro sosyal hizmet uygulamaları hem yabancı literatürde hem de ülkemizde farklı adlandırılmaktadır. Dolayısıyla çevrilen makalelerde farklılıklar mevcuttur. Araştırmada

geçen "toplumla çalışma", "toplum uygulaması" makro sosyal hizmet uygulamasıyla aynı anlamda kullanılmaktadır.

kavramının geliştirilmesi için kullanılmıştır (Development Backgrounder, 2006).

Freire, Piven ve Cloward (1975)'in "toplumda baskı araçlarını ve sermaye araçlarını kontrol edenler, bu kontrole sahip olmayanlar üzerinde güce sahiptirler" varsayımını kabul etmektedir ve bu nedenle teorisi çatışma analizine dayanmaktadır. Brager ve Specht (1973:125,akt: Lee ve Weeks, 1991: 222)'e göre bu teorisyenler toplumu, sınıf mücadelesi olan bir arena ya da en azından bazı grupların güç ve kaynaklara diğerlerinden daha az erişim fırsatı olan bir yer olarak karakterize etmektedir. Bir anlamda bu yazarlar, insanların yabancılaşma sorununda güçsüzlüğün etkisiyle ve maruz kaldıkları bu olaylarla ilgili anlayış eksikliğiyle ilgilidirler.

Bu nedenle Lee ve Weeks (1991), Brager ve Specht'in Rothman (1973)'nin yarattığı tanınmış "analitik uçlar" (analytical extremes) topolojisine bakış açısını kabul ederek, bu dört yazarı toplumsal eylem kategorisinin içerisine yerleştirmektedir. Başka bir deyişle bu yazarlar, dezavantajlı grupların çıkarlarını, güce sahip olanlardan radikal olarak farklı görürler ve bu bakış açısı, onları toplum örgütlenmesi teorisi içerisinde bir konuma yerleştirir. Onlar toplum örgütlenmesini ya da toplumsal eylemi, gücün dağılımında değişiklik yapmak ya da resmi kurumların politikalarını değiştirmek için bir girişim olarak algırlar.

Makro sosyal hizmet uygulamasındaki en önemli alanlarından biri de makro feminist sosyal hizmet uygulamalarıdır. Tarihsel olarak baktığımızda toplum çalışması teorisi ve uygulamalarındaki ilk feminist etkinin habercileri Marjorie

Mayo's (1977) Toplumda Kadınlar (Women in the Community), O'Malley (1977), Jalna Hanmer (1979) , Hanmer ve Hilary Rose (1980)'un yazıları olmuştur. Sheila Rowbotham, Lyn Segal ve Hilary Wainwright'ın Beyond the Fragments (1979) kitabı feminizmin siyaseti nasıl anlamlandıracağını şekillendirilirken aynı zamanda ana akım siyasi yaşama nasıl dâhil edilebileceği konusunda önemli bilgiler vermiştir (Dixon, 1993).

Sosyal hizmet literatüründeki feminist eleştiri, sosyal adaletin ve eşitliğin sağlanması için politik, kültürel, ekonomik unsurların değişimi hedefine dayanan tüm makro sosyal hizmet uygulamalarının, kadınların ihtiyaçlarının, farklılıklarının ve sorunlarının feminist perspektifte değerlendirilmesi gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu nedenle Gutierrez ve Lewis (1994, 1997, 1999); Weil, Gamble ve Williams (1998); Hyde, (1989, 1996); Weil (1986, 1996); Dominelli (1995), Lee ve Weeks (1991) gibi yazarlar, sosyal hizmet yazınında toplum uygulamalarındaki feminist ilkeleri geliştirmişlerdir. Dominelli ve McLeod (akt: Dixon, 1993: 22)'a göre cinsiyet, baskının diğer şekillerinden ayrılamaz, özellikle sınıfsal ve etnik farklılıklar sebebiyle kadınlar özel bir deneyime sahiptir. Her iki yazar da ataeril ideolojide ezilen kadınların sınıfsal ve etnik özelliklerine göre yaşadıkları ayrımcılığın farklılaştığına vurgu yapmaktadırlar.

Önceki yıllarda yapılan çalışmaların birçoğu, kadın faaliyetlerine teorik olarak odaklanırken toplum odaklı uygulamanın çeşitli aşamalarında kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların (ya da benzerlikleri belirten) karşılaştırılmasına nispeten daha az amprik bir katkı göstermişlerdir. Bu

nedenle toplum uygulamaları, toplumsal hareketler ve mahalle kalkınmaları ile ilgilenen feminist bilim, problemlerin, örgütsel performansların, eylem planlarının cinsiyet farklılıkları üzerinden algılanmaları üzerine odaklanmaya başlamıştır. (Campbell ve Lee, 1990; Gittell, Ortega- Bustamante ve Steffy, 2000; Gutierrez ve Lewis, 1994; Hyde, forthcoming; Naples, 1998; Paulsen ve Bartowski, 1997; Weil, Gamble ve Williams, 1998; akt: Hyde, 2003: 46).

Toplumla çalışma, özellikle dezavantajlı gruplar için sosyal adaletin ve eşitliğin sağlanması ve gücün eşit bir biçimde dağılmasını hedeflediği için doğası gereği baskı karşıtı bir uygulamadır. Dominelli (2015:87)'ye göre baskı karşıtı uygulama sosyal problemlerin yapısal nedenlerini anlamaya çalışır ve uygulayıcı tek bir çalışmada bütün boyutlara müdahale edemeyecek olsa da, makro boyuttan mikro boyuta kadar bütün olası düzeylerdeki sosyal ilişkileri değiştirme yoluyla bu yapısal sorunların sonuçlarını ortaya koymaya çalışır.

Makro uygulamalar, sosyal ve ekonomik sistemlerde büyük resmi görmeyi ve müdahale yeteneğini içerir (Long ve diğ.,2006: 3). Genel olarak uygulama, çevresi içinde bireyi esas alarak, bireyin etkileşim içinde olduğu ve doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendiği bütün sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik bağlamların araştırılarak sosyal adalet ve eşitlik temelinde dönüştürülmesi hedefindedir. Sosyal hizmet mesleği daha çok bireylere ve gruplara yönelik müdahalelere odaklanmaktadır. Ancak müracaatçıların yaşadığı sorunların birçoğunun toplumsal, ekonomik, kültürel yapıdan kaynaklandığı bir gerçektir. Bireyin içinde bulunduğu ve onun yaşamını etkileyen koşulların,

hizmetlerin ve politikaların iyileştirilmesi de etkili bir sosyal hizmet müdahalesi için zorunludur. *Örneğin son zamanlarda sıklıkla karşımıza çıkan kadına yönelik şiddet vakalarının en önemli nedeni ataerkil değerlerden ve toplumun kadına bakış açısından kaynaklanmaktadır. Şiddet mağduru kadınlar için sunulan koruyucu, önleyici ve güçlendirici hizmetler kadar kadına yönelik şiddeti olağanlaştıran kültürel yapı ile de çalşıılması ve bunun dönüştürülmesi gerekmektedir. Tüm dezavantajlı gruplar için sosyal adaletin ve eşitliğin sağlanabilmesi bu grupların çıkarlarını koruyan ve gözeten hizmet ve politikaların oluşturulması ile mümkün olabilir.*

Makro Sosyal Hizmet Modelleri

Makro sosyal hizmet uygulaması, her ülkenin kendi sosyo-politik ve kültürel dinamikleri içerisinde farklı şekillerde hayat bulmuştur. Özellikle dünya savaşları, sanayileşme, modernleşme, kentleşme, ekonomik krizler, vb. süreçlerin toplum üzerindeki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmaya çalışılması, uygulamanın teori ve pratiği için önemli dinamikler olmuştur. Payne (2005:208)'nin vurguladığı gibi Birleşmiş Milletlerin programlarında kullanılan toplumsal kalkınma projeleri sıklıkla makro sosyal hizmet uygulamalarından etkilenmiştir. Türkiye'de son yıllarda uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve resmi kurumlar ortaklığıyla gerçekleşen proje çalışmalarında, toplum uygulaması alanının politika uygulamaları ile ilişkisi artmıştır. Özellikle Avrupa Birliği uyum kriterleri ve Birleşmiş Milletler Bin Yıllık Kalkınma Hedefleri doğrultusunda, kadın, çocuk, işçi, eşcinsel hakları, ırkçılık ve ayrımcılıkla

mücadele kapsamında sosyal politikalarındaki düzenlemelerin bu kriterleri yerine getirebilmek adına hız kazandığını görmekteyiz.

1950'lerde C.F. McNeil, Capmbell, G.Murphy, V.M. Sider, G.W. Carter, ve M.G. Ross gibi yazarlar yöntemin teorik çerçevesinin oluşmasında önemli katkılar sağlamışlardır (Koşar, 1986). Özellikle Rothman'ın 1979'da geliştirdiği ve 1996'da üzerinde değişiklikler yaptığı üç toplum örgütlenmesi modeli, literatürde sıklıkla kullanılmaktadır: Bölgesel gelişme modeli, sosyal planlama modeli ve sosyal eylem modeli (Cox, 2001).

Zatsrow (1994:314) Bölgesel Gelişme Modeli (toplumsal kalkınma), Sosyal Planlama Modeli ve Sosyal Eylem Modellerini aşağıdaki şekilde aktarmaktadır:

Bölgesel Gelişme Modeli (Toplumsal Kalkınma): Bu modelde, toplumsal değişimin ancak yerel düzeyde geniş çaplı toplum katılımının sağlanmasıyla gerçekleşebileceği vurgulanır. Model, toplumun farklı kesimlerinden insanları (dezavantajlı grupları ve güç yapılarını), sorunların tanımlanması ve çözümlenmesi aşamalarına dâhil etmeyi amaçlar. Demokratik süreç, uzlaşma yaklaşımı, gönüllü işbirliği, yerel liderliğin gelişimi ve kendine yardıma vurgu yapılır. Toplum çalışanının rolü (community practioner); kolaylaştırıcı, katalizör, problem çözme becerilerini ve etik değerleri öğreticidir.

Sosyal Planlama Modeli: Bu model problem çözmenin teknik sürecine vurgu yapar. Karışık ve endüstriyel çevrede toplumsal değişimin sağlanabilmesi için iyi derecede eğitim görmüş, yetenekli planlılara ihtiyaç vardır.

Böylelikle bu uzmanlar, karışık bir değişim sürecine rehberlik edebilirler. Yaklaşım, uzmanın rolünü, sosyal problemlerin tanımlanması ve çözümlenmesi olarak belirler. Uzman ya da planlama uzmanı, güç yapıları birimlerinden biri tarafından istihdam edilir: örneğin bölgesel planlama ajansı, şehir planlama bölümü, toplumsal refah konseyi, akıl sağlığı merkezi vb. Sosyal planlama uzmanı güç yapılarından biri tarafından istihdam edildiği için uzman, bu yapılarının çıkarlarına hizmet eder. Toplumsal kapasitenin yapılandırılması ya da radikal bir sosyal değişim vurgulanmaz. Uzman verileri bir araya toplayarak ve analiz ederek program tasarlayıcı, uygulayıcı ve kolaylaştırıcı olarak çalışır. Toplumun katılımı; tanımlanan soruna ve toplumun tutumuna bağlı olarak önemli ölçüde azalabilir. Sosyal planlama yaklaşımı ihtiyaçların tespit edilmesi ve insanların ihtiyaç duyduğu hizmetlerin ve kamu mallarının düzenlenmesine ve sunulmasına odaklanır.

Sosyal Eylem: Bu modelde nüfusun dezavantajlı bölümü (sıklıkla ezilenler) ile güç yapılarını temsil eden gruplar arasında ittifak kurularak, kaynakların artırılması ya da iyileştirilmesi için hizmet ve politikaların sosyal adalet ve demokrasi ile uyum içerisinde yeniden düzenlenmesi gerektiği savunulur. Sosyal eylem yaklaşımları, örgütlerin temel politikalarını ya da kurumları değiştirme yollarını araştırır. Amaç, kaynakların ve gücün yeniden dağıtılmasıdır. En iyi bilinen sosyal aktivist Saul Alinsky (1972)'dir (Zatsrow, 1994: 315). Sosyal eylem tarihinin önemli bir bölümünde kadınların, etnik grupların ve göçmenlerin (Dominelli, 1990; Ohri ve diğ., 1982, Solomon, 1985) ihtiyaçlarına odaklanılmıştır. Ayrıca sosyal eylem

modeli, baskı karşıtı uygulamanın da önemli bir boyutunu oluşturmaktadır (Payne, 1997:204).

İlerleyen dönemde küreselleşme, yeni toplumsal hareketlerin doğuşu, neoliberal politikalar toplum kalkınması modellerinin alanın ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamasına sebep olmuş ve bu nedenle Rothman'ın geliştirdiği üç modele karşılık birçok alternatif model geliştirilmiştir. Bu modellerden en önemlilerini Cnann ve Boehm (2012) aşağıdaki şekilde sıralamaktadır:

Feminist Model (Hyde, 1989; Sanders, Weaver ve Schnabel, 2007), politika uygulama (policy practice) (Droppa, 2007; Hong, 2007), ekonomik kalkınma (economic development) (Hoyman, Franklin, ve Faricy, 2009), topluluk oluşturma (community building) (Foster-Fishman ve diğ., 2007; Mulroy ve Lauber, 2002; Naparestek ve Dooley, 1997), topluluk kapasitesi (community capacity) (Fawcett, 2007; Saunders ve Marchik, 2008), topluluk savunuculuğu (community advocacy) (Crampton ve Coulton, 2009; Otis, 2006), ve topluluk katılımı (community engagement) (Butler ve Eckart, 2007; James, Green, Rodriguez, ve Fong, 2009) ve çeşitli çerçeveler sunan bir dizi modeller (Checkoway, 1995; Popple, 1996; Rothman, Erlich, ve Tropman, 2009; Wandersman, 2004; Weil ve Gamble, 1995).

Weil ve Gamble (1995, akt: Cox, 2001:38), toplum uygulaması için sekiz model ortaya koyar. Bu modeller: Mahalle ve topluluk örgütlenmesi; işlevsel toplum örgütlenmesi; toplumsal, sosyal ve ekonomik gelişme; sosyal planlama; program geliştirme ve toplumsal

işbirliği; politik ve sosyal hareket; güç birliği ve toplumsal hareketlerdir.

Weil(2005:9), toplum uygulamasını dört temel süreçte aktarmaktadır: Gelişim, düzenleme, planlama ve ilerici değişim için sosyal eylem.

Gelişim: Toplumsal ve ekonomik kalkınma süreci, vatandaşlarla birlikte çalışarak onların yaşam ve çevre koşullarını; toplumun ekonomik, sosyal ve istihdam yapılarını değiştirmek için vatandaşları etkinleştirmeye ve güçlendirmeye odaklanır. Kalkınma; toplumsal, sosyal, ekonomik ve sürdürülebilir kalkınma olarak farklılaşabilir.

Düzenleme: Toplum örgütlenmesi ve güçlenme süreci, vatandaşların sosyal, ekonomik ve siyasi koşullarını projelerle değiştirmekle ilgilidir. Düzenleme, yerel kalkınma, mahalle örgütlenmesi, toplum çıkarlarının düzenlenmesi, yerel liderliğin ve işbirliğinin geliştirilmesini içerir.

Planlama: Sosyal planlama süreci; savunuculuk gruplarının, savunucu planlamacıların (advocate planners), özel ve gönüllü sektör planlamacılarının toplumlara, şehirlere ve bölgelere uygun hizmet ve programlar tasarlaması ile ilgilidir. Planlama, daha etkili hizmetlerin tasarlanması, hizmetlerin koordinasyonu, sosyal hizmet sisteminin kapsamlı reformu ile ilişkilidir. Bu nedenle program geliştirme ve koordinasyon modellerini içerir.

İlerici Değişim İçin Sosyal Eylem: Sosyal, ekonomik ve siyasi değişimi olumlu etkilemek için gruplar tarafından gerçekleştirilen eylemlerdir. Sosyal değişim; sosyal eylem, çoğulculuk ve katılım, liderliğin geliştirilmesi, işbirliği, toplumsal hareketlere katılımı

içerir. Yerelden küresele değişim evrelerini kapsar.

Son yüzyıl içerisinde toplum uygulaması, sosyal hizmetin resmi bir ögesi olarak değişmiş ve ilerleme kaydetmiştir. Uygulama, pek çok farklı ad ve şekilde varlığını sürdürürken sosyal hizmet tarihi, toplum uygulaması için günümüze kadarki süreçte güvenilir destek arayışı mücadelesi vermiştir (Axinn ve Levin, 1997; Day, 1997, akt: Cox, 2001:37). Uygulama, dönemin politik, sosyal ve ekonomik şartlarıyla yakından ilgilidir ve tarihin pek çok döneminde vurgu ve odak noktalarının değişmesiyle farklı şekillerde ortaya konmuştur. Toplum uygulaması, sosyal hareketlerle de şekillenmiş, bu nedenle diğer sosyal hizmet modelleriyle zaman içinde ilişkisi gelişmiştir (Vaka çalışması, ekip çalışması, sosyal hizmetler planlaması, idaresi ve şimdi de politika uygulaması). Uygulama alanı, dönemin siyasi şartlarına bağlı olarak, farklı etnik kökenlerden gelen insanların kültür ve çıkarlarına da ilgi göstermiştir (Cox, 2001:38).

Bu bağlamda hızla değişen sosyal ve ekonomik koşullara vurgu yaparken uygulamanın merkezindeki beş sorun şu şekilde aktarılmaktadır:

1. Uygulama ile ilgili yaklaşımların genişletilerek ve rafine edilerek sosyal ve ekonomik adalet yönünde yeniden inşa edilmesi,
2. Erkek, kadın ve çocukların temel insan haklarının genişletilmesi yönündeki uygulamalara odaklanması,
3. Dezavantajlı nüfuslar için fırsatların oluşturulması, özel durumlara ve genel insan ihtiyaçlarına dayalı olumlu sosyal değişimler için

işbirliği ve çok kültürlü stratejilerin oluşturulması,

4. Siyasi ve sivil katılımın genişletilmesi, sivil toplumun güçlendirilmesi, ekonomik ve sosyal kalkınma için toplum uygulamaları faaliyetlerine odaklanması,
5. Mutlak yoksulluğu azaltmak için etkili çok uluslu yaklaşımların bulunması (Drake, 2001; Figueira, Mc Donough, 2001; Freidman, 1992, Gil,1998; akt: Weil, 2005:4).

Cox (2001:39), içinde bulunduğumuz hızlı toplumsal değişim çağında, toplum uygulayıcılarının, toplum üyelerinin hayatlarını önemli ve karmaşık bir biçimde etkileyen faktörlerle karşılaştıklarını belirtmektedir. Çoğunlukla toplumların doğrudan karar kapasitelerinin dışında belirlenen altı önemli faktörü de şu şekilde sıralamaktadır:

1. Özelleştirme ve kamu destekli toplumsal refah programlarında gidilen kesintiler (vatandaşların katıldığı meşru alanların, medeni hakların ve yardımların kaybı),
2. Sanayileşmenin azalması ve ekonominin küreselleşmesi (hızla değişen iş ortamı),
3. Ağırlık kazanan bireyselleşme vb. kolektif çabalar (toplum konseptinin kaybı ve izole yaşam tarzları),
4. Sürekli değişen iletişim teknolojilerine yüksek erişim,
5. Çeşitlilik odaklı şekillenmiş yeni toplumsal hareketler; etnik ve özel çıkar merkezli örgütlenme biçimleri,
- 6) Postmodernist teorinin uygulama ve özellikle değerlendirme üzerindeki etkileri.

Weil (2005:3) 21 yy. da toplum çalışmaları için çok eski bir sorun olan mutlak yoksulluk ile son yüzyılda önemli bir sorun olan küreselleşme ve bu iki sorunun etkileşimi ile ortaya çıkan yeni sorun alanlarına dikkat çekmektedir: “Günümüzde toplum uygulayıcıları, gelişen ekonomiler ve post endüstriyel toplumlarda artan yoksulluk ve küresel ekonominin ortak etkileri sonucu ortaya çıkan uluslararası ve iç savaşlar, sınırlar ötesindeki terörizm, kitlesel mülteci hareketleri, çok kültürlü nüfus yapısındaki artış nedeniyle ortaya çıkan gerilim, köleliğin devam etmesi, birçok toplumda var olan ırksal ve etnik ayrımcılık gibi sorunlarla ilgilenmek zorundadır.”

Cox (2001:41) da aynı şekilde postmodernizmin ve küreselleşmenin uygulama üzerindeki etkilerine dikkat çekerek şunları belirtmektedir: “Postmodernizm, çok kültürlülük ve yeni sosyal hareketler, etkin bir toplum uygulaması ve bu uygulamanın geleceğini tehdit edecek konuma gelmiştir. Postmodernist teori, farklı nüfus grupları ve durumlar için eski evrensel görüş ve teorilerin yakından incelenmesini savunur. Çok kültürlülük, farklı nüfus gruplarının değerlerini, inançlarını, hayat tarzlarını ve ihtiyaçlarını anlayıp onlara saygı duymamız gerektiğini vurgular. Her iki algı da, literatürde yeni toplumsal hareketler denen toplumdaki devamlı değişim sürecini anlamamıza yardım eder. Örneğin, Giddens, (1994) ve Leonard (1997) toplumsal hareketleri sınıf ve çatışmaya bağlı olan eski toplumsal hareketlerden cinsiyet, etnik köken, cinsellik, insan hakları ve ekoloji temelli hareketlere geçiş olarak tanımlar. Pek çok araştırmacının üzerinde durduğu diğer önemli bir nokta, güç ve baskı

gibi büyük sosyal meselelere sosyal hareket yoluyla nasıl değinilebilir, sorusudur. (Leonard, 1997; Fagan and Lee, 1997; Fisher and Kling, 1994)”.

Her iki yazarın da üzerinde durduğu gibi küreselleşme ve sonuçları, sosyal hizmetin müdahale alanını daha da genişletmiştir. Çünkü sadece ekonomi değil, kentler, kültürler ve yoksulluk da küreselleşmiştir. Bunun yanı sıra toplumsal hareketlerin insan hakları temelinde kadın ve çocuk hakları, etnik köken, cinsel yönelim, çevre sorunları, ırkçılık, ayrımcılık vb. gibi birçok alanda genişlemesi ve hareketlenmesi alana yönelik teorik çerçevenin yetersizliğini ortaya koyarak özellikle de üniversitelerdeki makro sosyal hizmet uygulamaları eğitimini sorgular hale getirmiştir. Uygulamanın politika ile iç içe geçmiş olması da alandaki önemli sıkıntılardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Duyan (2010:3) bu durumun sosyal hizmet üzerindeki etkisini şu şekilde aktarmaktadır: “Sadece toplumsal yaşamda, sosyal refah politikalarında ve ideolojilerde meydana gelen değişim değil ayrıca örgütsel ve yönetsel yapılardaki değişimler de sosyal hizmet uzmanlarının rol ve işlevlerini etkilemiştir. Yerel yönetimlerin yeniden düzenlenmesi ve müracaatçılara verilen bazı hizmetlerin yerel yönetimlerce üstlenilmesi, sosyal hizmet uygulamalarını etkileyen değişiklikler arasındadır. Müracaatçılara verilen hizmetlerin eşgüdümü için giderek artan çabalar hem profesyoneller hem de kurumlar arası işbirliğini de gündeme getirmiştir. Genel olarak belirtilen değişim ve gelişmeler; sosyal hizmetin profesyonel kimliğini ve sınırlarını, toplum tarafından kabul edilme düzeyini, nitelikli sosyal hizmet uzmanlarına olan

gereksinimi, çalışma koşullarını ve etkili hizmet verebilmek için gerekli kaynakları doğrudan etkilemiştir”.

Makro Sosyal Hizmet Uygulamalarında Kullanılan Teknikler

Birey ve gruplarla gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamalarında olduğu gibi toplum uygulamalarında da kullanılan belirli teknikler vardır. Teknikler, sosyal hizmet uzmanlarının hedefledikleri değişimi gerçekleştirmelerini ve teorileri uygulamaya aktarmalarını sağlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanının çalışmaya başlamadan önce toplumun ihtiyaçlarını belirlemesi, sorunları analiz etmesi, toplumla ilgili gerekli verileri toplanması gibi üzerinde çalıştığı toplumu/toplulukları tanımasını sağlayacak bazı çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu çalışmaları yaparken kullanacağı teknikler, sosyal hizmet uzmanlarına modellerin uygulanmasında gerekli desteği sağlamaktadır.

Pippbard ve Bjorklund (2004) topluluk örgütlenmesi, toplumsal kalkınma ve sosyal planlama gibi toplum uygulamalarında kullanılan teknikleri; Güç Alanı Analizi (Force Field Analysis – FFA); Program Değerlendirme ve Gözden Geçirme Teknikleri (Program Evaluation Review Techniques - PERT), Nominal Grup Tekniği (Nominal Group Technique – NGT), Q-Sort olarak belirlemektedir:

Güç Alanı Analizi (Force Field Analysis – FFA): 1969 yılında Lewin tarafından geliştirilen bu teknik, problem çözmeyi ve değişimi planlamaya yardım eder. Sosyal hizmet uzmanları, toplum uygulamalarında güç alanı analizini kullanarak, sorunlara yol açan

faktörlere ve bunu ortadan kaldırılabilecek “güç odaklarına” yönelerek değişimi gerçekleştirme hedefindedir. Analizlere dayalı bir eylem planı geliştirilir. Konuyla ilgili bireyleri, grupları ve koalisyonları belirten bir güç alanı envanteri oluşturulur.

Program Değerlendirme ve Gözden Geçirme Teknikleri (Program Evaluation Review Techniques - PERT): ABD savunma bakanlığı tarafından bir yönetim aracı olarak geliştirilen bu teknik günümüzde yaygın olarak sosyal planlama çalışmalarında kullanılmaktadır. Bir projenin görünümünü, zaman, kaynak ve aktiviteler bağlamında görünür kılar. PERT bir proje sürecindeki faaliyetlerin izlenmesini ve ortaya çıkabilecek sorunlarda değişiklikler ve iyileştirmeler yapılmasını sağlayan akış ve zaman şemasıdır.

Nominal Grup Tekniği: Nominal grup tekniği Delbecq, Van De Ven ve Gustafso (1975) tarafından geliştirilmiştir. Yapılandırılmış bir grup içinde kullanılır; temel bir konu üzerinde grup üyelerinin kişisel fikirlerini tanımlaması ve yeni fikirlerin üretilmesi yoluyla grubun bir karara varması üzerine odaklanır. Hedef, tüm grup üyeleri tarafından katılımın sağlanmasıdır, seçilmiş birkaç kişinin grupta baskın olma ihtimalini en aza indirmek için her grup üyesine eşit söz verilir.

Delphi Tekniği: Bu teknik, ismini geleceği gören Yunanlı rahip Delphos’dan almıştır. Önemli kararlarda uzman görüşünden faydalanılan bir tekniktir (Faherty, 1997; akt: Pippbard ve Bjorklund, 2004). Planlamacılar, Delphi’yi etkili bir tahmin aracı olarak görmektedirler. Delphi tekniği, bir uzlaşmaya varmanın, insanların bir karar almak için

çoğunluk kuralı ile oy kullanmasından daha önemli olduğu yüz yüze yapılan toplantılara bir alternatiftir. Bireysel, bağımsız, yalıtılmış ve anonim uzmanlardan oluşan bir panelde bir dizi soru yazılarak fikirler üretilir. Daha yaratıcı fikirler çıkması için, ilk turda verilen cevapların bir özeti daha sonraki turda tekrar verilir ve eklenen cevaplar ortaya çıkarılır. Cevaplar ya da özetler anlaşma ya da uzlaşma yönündedir (Brooks, 1979, akt: Pippbard ve Bjorklund, 2004).

Q-Sort Tekniği: Aslında psikoloji araştırmalarında kullanılan bir tekniktir. Toplum uygulamalarında küçük ya da büyük grupların önceliklerini belirlemelerine ya da seçenekleri sıralamasına yardımcı olmak amacıyla kullanılır. Q-Sort tekniği toplantılarda kolaylaştırıcı bir yöntem olarak birçok öneri ve sorunun grup önceliği ile üç ya da beş seçeneğe inmesini sağlar.

Pippbard ve Bjorklund (2004)'a göre, toplum uygulamasının iyi anlaşılabilmesi için bu teknikler sosyal hizmet bölümlerinin müfredatlarına eklenmelidir. Aksi halde, öğretim gerçekçi olmayan bir hale bürünmektedir. Sosyal hizmet öğrencileri, yüksek bir teori ancak çok düşük bir teknik beceri düzeyiyle mezun olmaktadır. Aynı zamanda toplum uygulaması teknikleri konusunda da bir anlaşmaya ihtiyaç vardır ve bu konuda ampirik bilgi üretimine de ihtiyaç bulunmaktadır.

Toplumla Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yetenek ve Roller

Sheafor ve Horejsi (2006: 42)'ye göre makro sosyal hizmet uygulamalarının hedefindeki örgütler ve topluluklar karmaşık ve çok katmanlı karar alma

mekanizmalarıdır. Dolayısıyla bu mekanizmalarda değişim meydana gelmesi zaman alıcı ve yoğun çaba gerektiren süreçlerdir. Her ne kadar belirli bir zaman diliminde ve yoğun bir çalışmayla yapılan projeler etkili olsa da değişimi meydana getirecek olan çalışmalar, uzun bir dönem süregelmelidir. Başarılı neticelerin ortaya çıkması için gereken koşulları aşağıdaki şekilde aktarmaktadırlar:

1. Zamanlama (Örgüt veya topluluk farklı bir şekilde faaliyet göstermeye ya da birlikte hareket etmeyi düşünmeye hazır mıdır?)
2. Bilgi ve alternatif programlar (Ele alınan konulara yönelik gerçekleştirilebilir çözümler var mıdır?)
3. Örgüt ve topluluktaki önemli kişilerin sürece dâhil edilmesi.

Toplumla çalışan sosyal hizmet uzmanlarının yukarıda aktarılan bu koşulları yerine getirebilmesi için bir takım bilgi ve becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu bilgi ve becerilerin birçoğu her uygulama türü için zorunludur. Makro uygulamalarda sosyal hizmet uzmanlarının sahip olması gereken genel yetenekleri Zatsrow (1995:290) şu şekilde aktarmaktadır:

İletişim Becerisi: Bire bir ya da grup çalışmalarından daha büyük bir ölçekte insanlarla ve kişiler arası çalışmak için iletişim becerisi vazgeçilmezdir, bunun yanı sıra empati ve saygı göstermek sadece danışmanlık hizmetleri ile sınırlı değildir ve toplumla çalışırken mutlaka gereklidir.

Planlama Yeteneği: Googins, Capoccia ve Kaufman (1983), sosyal hizmette planlama makalelerinde sosyal hizmet uzmanlarının planlamada

analitik ve bilişsel boyutlarının yanı sıra interaktif açıdan yeterliliğine değinmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının, bütün insanların planlama sürecine dahil olması amacıyla kolaylaştırıcı ve entegre edici çabaları etkili bir biçimde kullanması, çok önemli bir yetenektir.

Problem Çözme Becerisi: Problem çözme becerisi, mikro ve mezzo düzeyde olduğu kadar makro düzey için de gereklidir. İnsanlara yardım etme yeteneği, sorun ve problemleri netleştirmek, bunlardan hangisinin çalışmak için öncelikli olduğuna karar vermek, uygun hedefleri belirlemek, eylem için seçenekleri değerlendirmek, en uygun eylem biçimine karar vermek, planı uygulamak ve değerlendirmek bireysel çalışmada olduğu kadar toplum projelerinde ve vatandaş grupları ile çalışırken de önemlidir.

Muktedir Kılıcı ve Hızlandırıcı: Sosyal hizmet uzmanı insanlara yardım ederken (kendine yardım gruplarında olduğu gibi) gruplarla çalışırken kullandığı muktedir kılıcı ve hızlandırıcı yeteneklerini bu alanda da kullanır.

Gamble ve Weil (2010:39), toplumla çalışma için belirledikleri sekiz modelde sosyal hizmet uzmanlarının öncelikli rollerini savunucu, lider, örgütleyici, planlayıcı ve araştırmacı olarak belirlemiştir. Liderlik, bir gruba, yerel, bölgesel, ulusal ya da küresel seviyede kaynaklara ya da hizmetlere erişimde yaşanan eşitsizlik, fırsat eksikliği, insan hakları ihlali ve sosyal adaletsizlik gibi durumların belirlenmesinde yönetici olarak hizmet etmektedir. Örgütleyici rolü, toplumsal sorunlarda problemin çözümü, yaşam kalitesinin geliştirilmesi ve değişimin başlatılmasında kişisel çabaların örgütsel olarak bir araya

getirilmesi için birey ya da küçük gruplarla sistematik bir biçimde planlama ve çalışmayı içerir. Planlayıcı rolü, bir grupla problem tanımlama, problem çözme, program ya da plan uygulama, izleme ve değerlendirme için bir dizi teknik ve süreç becerileri gerektirir. Araştırma sürecinde veriler toplanır ve çözümlenir. Bu nedenle araştırmacı rolü, değerlendirici rolü ile yakından ilişkilidir. Sistemli araştırma politika, program ve uygulamalardaki değişim için, sosyal adalet ve insan haklarının nasıl geliştirilebileceği ya da geliştirilemeyeceğinin görülmesini sağlar.

Sosyal hizmet uzmanları, tarihsel süreçte ezilen ve savunmasız nüfuslara, politik değişiklik için uygulayıcı, araştırmacı ve savunucu olarak hizmet etmişlerdir. Bu, zorunlu olarak kuruluşlar arasında ortaklıkların geliştirilmesi çabalarını da içerir. Sosyal hizmet uzmanları, ezilen toplulukların, bireylerin ve grupların belirlenmiş ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamak amacıyla mikro, mezzo ve makro düzeyde çeşitli grupları güçlerine doğrudan erişmeleri için hareket geçirmek, sürdürülebilir kılmak ve dengede tutmak zorundadır. Bu tür işbirlikleri, aktif paylaşım, örgütsel altyapıyı oluşturmak, görünürlüğü yükseltmek, bireysel ve toplumsal seviyede esnekliği geliştirmek için çok önemlidir. Toplum ortaklığı çoğunlukla kar amacı gütmeyen kamu kuruluşlarında oluşmaktadır, genellikle karmaşık durumdaki sağlık ve insani hizmetlere hitap eden ihtiyaçlara odaklanılır (Den-tato ve diğ.,2010:324).

Burada toplum çalışanları şu soruyu soracaktır: İnsanların kendilerini bu baskıdan kurtarabilmeleri ve özgürleştirebilmeleri için kendileri adına konuşmaları nasıl sağlanabilir? (Fritze,

2006). Freire bu değişim sürecinde sosyal hizmet uzmanının toplumsal seviyede ve kişisel olarak dönüşümü kolaylaştırıcı bir rolü olduğunu sunar. Onun sözleriyle sosyal hizmet uzmanının rolü, değişim için birlikte çalıştığı insanlarla hareket etmek ve bunu yansıtmaktır. Sosyal hizmet uzmanlarının amacı, var olan toplumsal zorluklar hakkında toplumla birlikte bilinçli olmaktır. Bu şu demektir: Sosyal hizmet uzmanı bilgisini sadece metodolojik ve teknik olarak değil yüzleştiği nesnel sınırlar açısından artırmalı ve genişletmelidir (Caroll ve Minkler, 2000:26).

Freire'ye göre sosyal adaletin sağlana bilmesinde toplumdaki eşitsiz güç ilişkilerinin dönüştürülmesi gerekmektedir. Bunun gerçekleşme bilmesi için hem eğitimciler hem de sosyal hizmet uzmanlarına ilerici bir rol biçmektedir. Sosyal hizmet uygulaması ister vaka çalışması ya da grup çalışması isterse toplum çalışması olsun, doğal olarak ve önemli ölçüde eğitici ve pedagojiktir. Sosyal hizmetin doğasında belli bir oranda pedagoji vardır ve sosyal hizmet uzmanları belirli konuları daha iyi anlayabilmek için yapılan araştırmalardan yararlanırlar. Sosyal hizmet uzmanları, yaşadıkları toplumların yapısı tarafından koşullanırlar ve şekillenirler. Sosyal hizmet uzmanları, sosyal ilişkilerde bir rüyayı gerçekleştirmek isterler ki bu da politik bir rüyadır. Sonuçta sosyal hizmet uzmanları aynı zamanda politik varlıklardır ve işleri her eğitimci gibi estetik, etik ve anlayışlı olmalıdır (Moch, 1988:93).

Sosyal hizmet teorisyenlerine göre de sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet uygulamasının doğası gereği siyasidir ve sosyal hizmet uzmanlarının politik olarak aktif olmaları mesleki

bir yükümlülüktür (Abo el Nasr, 1991; Witherspoon and Phillips, 1987; Daniel and Wheeler, 1988; akt: Narayan 2000:197). Sosyal eylem modeli (Rothman, 1987) ve sosyal hizmet uygulamalarına entegre edilen diğer modeller (Pincus and Minahan, 1973; Parsons et al., 1994), müdahalenin bir parçası olarak çelişki ve çatışmaları kabul eder ve politik uygulamalar için bir kapsam sağlar. Ancak Midgley (2001:29)'e göre sosyal aktivizmin sosyal hizmet uzmanları arasında hızla yayıldığını ya da sosyal hizmet içerisinde çok popüler olduğunu söyleyemeyiz. Birçok sosyal hizmet uzmanı, bu aktivizme çok az önem verirken birçoğu da bu tarz eylemleri uygunsuz bulmaktadır. Buna karşılık sosyal eylemi savunan sosyal hizmet uzmanları, terapötik uygulamaları elitlerin çıkar çevrelerini destekleyen ve köklü eşitsizlikleri sürdüren bir araç olarak görmektedirler.

Özellikle sosyal eylem gibi politik uygulamalarda sosyal hizmet uzmanlarının en önemli rollerinden biri savunuculuktur. Sheafor ve Horejsi (2006:443) toplum çalışmalarında yapılan sınıf savunuculuğunu, bir grup ya da sınıf adına gerçekleştirilen eylemler olarak tanımlamaktadırlar. Amaç, grubun ya da sınıfın hak ya da yetkilere ulaşması için kaynak ve fırsatların geliştirilmesidir. Sınıf savunuculuğu, seçilmiş ve üst düzey idarecileri etkileyerek, yerel ve ulusal düzeydeki yasa ve kamu politikalarında değişiklik için uğraşları içerir. Aynı kaygılara sahip grup veya örgütlerle koalisyonlar kurulur. Sosyal hizmet uzmanı, bu çalışmalarda bağımsız bir uygulayıcıdan ziyade örgüt temsilcisidir. Amaç değişim olduğu için direnme ve muhalefet beklenmelidir. Başarı elde edilebilmesi için aşağıdaki noktalara dikkat edilmesi gerekir:

1. Savunuculuk, kanun, politika ve programlarda ihtiyaç duyulan değişikliklerin gerçekleştirilebileceğinin farkında olmaktır. Değişim zordur fakat imkânsız değildir.
 2. Savunuculuk tek başına yapılamaz. Başkaları ile hareket etmek gerekir.
 3. Kuruluşlarda pek çok iyileştirme yapılması gerekli olduğundan, bir öncelik sırası belirlenmelidir.
 4. Gerçekleştirilebilecek bir amaç seçilmesi önemlidir.
 5. Başarılı bir savunuculuk dikkatli bir analiz ve planlama üzerine kurulmuştur.
 6. Eyleme geçilmeden önce, hedefe ulaşılması için zaman, enerji, para ve diğer kaynaklar açısından neyin gerekli olduğu dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir.
 7. Size karşı muhalefet yapanların anlaşılması gereklidir.
 8. Başarılı bir savunuculuk disiplinli olmaktan geçer, ani kararlar verilmemelidir.
 9. Gücün kullanımını içerir (Başkalarının istenilen tarzda hareket etmesini sağlama, bilgi ve tecrübeden gelen güç, yasa yapıcılar ve idareciler üzerinde etkisi olanlar ve saygı duyulanlar, kendini adama, zaman ve enerji, örgütsel dayanışma, karizma).
 10. Sınıf savunuculuğunun bir davaya dönüştüğü zamanlar olabilir (Birçok değişim ya da reform, dava yolu ve mahkeme kararı ile olabilir).
 11. Anlaşılabilirlik ve kamuoyunun desteği almak için medya ile hareket etmek önemlidir.
- Savunuculuk faaliyetinde savunulan grup ile hareket etmek çok önemlidir. Aslında sosyal hizmet uzmanlarının; değişimin imkânsız olduğu, insanların onlar için en iyi olanı bilmekten aciz olduğu gibi kaderci fikirlere meydan okuması ve toplum temelli ortaklıklar içinde savunmasız nüfus gruplarının program tasarımına, uygulama ve araştırma çabalarına dâhil olması konusunda kararlılık göstermesi gerekir. (Houston 2002; akt: Dentato ve diğ.,2010:324). Son olarak sosyal hizmet uzmanının anahtar rolü, bütün insanların ihtiyaç duydukları bilgi, hizmet ve kaynaklara açık erişimleri ve karar verme sürecine katılımları için eşit fırsatların sağlanmasıdır (NASW, 2008). Katılımcı eylem araştırması, işbirliği sürecini içerir bu katılımı ilgilidir ve geleneksel araştırma süreçlerinde dışlanmış olan fikirlerin, bakış açılarının ve endişelerin diyaloglarla yansıtılmasıdır (Guishard2009; akt: Dentado ve diğ.,2010:324).Diğer yandan Zatsrow (1995: 210)'un da vurguladığı gibi toplumla çalışan sosyal hizmet uzmanlarının toplumla ilgili gerekli bilgilere sahip olması gerekir. Etkili bir sorun analizi ve bu sorunları gidermek için gerçekleştirilecek bir makro sosyal hizmet uygulamasında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının ulusal ve yerel düzeyde toplumun yapısını ve kaynaklarını çok iyi bilmesi gerekmektedir. Cinsiyet, yaş, eğitim, istihdam, etnik yapılar gibi demografik özellikler, kültürel değerler, kurumsal yapılar, sosyal politikalar, bu politikalara bağlı olarak sunulan sosyal, sağlık ve eğitim hizmetleri; finansman kaynakları, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, var olan dernek ve sivil toplum kuruluşları ve çalışma alanları gibi bilgiler, tespit edilen sorunlara uygun

çözümler üretilebilmesi için gerekli bilgilerdir.

SONUÇ

Sosyal hizmet alanı içinde çalıştığımız müracaatçı grupların sorunları var olan toplumsal koşullarla, sosyal politikalarla ve hizmetlerle doğrudan ilişkilidir. Küreselleşme ve postmodernizme bağlı olarak makro sosyal hizmet uygulamasının tarihsel süreçte kendini yeteri kadar yenileyemediği ve tıkanmış noktalar olduğu görülmektedir. Bu nedenle kadın hareketi, çevre hareketi, eşcinsel hakları, göçmen ve sığınmacılar gibi yeni toplumsal hareketlere yönelik sosyal ve kültürel farklılıkları göz önünde bulunduran yeni eylem teorilerine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Yeni teorilerin ve uygulamanın geliştirilebilmesi için sosyal hizmet bölümleri tarafından, uluslararası düzeyde gerçekleştirilen başarılı sosyal eylemlerin, toplumsal kalkınma projelerinin ve yaşanan deneyimlerin araştırılması, paylaşılması faydalı olacaktır. Ayrıca Türkiye'deki sosyal hizmet bölümlerinin hak temelli çalışma, toplum kalkınması, savunuculuk, sosyal eylem ve topluluk örgütlenmesi gibi konuları içinde barındıran makro sosyal hizmet uygulamalarına akademik olarak ağırlık vermesi gerekmektedir. Böylece sosyal hizmet bölümlerinden mezun olacak öğrencilerin makro uygulamaların teorik çerçevesine, kullanılan tekniklere, rol ve becerilere hâkim olması sağlanabilir. Bu çalışmayı yürütecek olan uzmanların akademik alan dışında da dezavantajlı gruplara yönelik sivil toplum kuruluşları içinde aktif olarak yer almalarının teşvik edilmesi, örgütlenme ve savunuculuk deneyimlerini pekiştirecektir.

Diğer yandan toplum uygulamanın sağlıklı bir şekilde alana aktarılabilmesi için bir dizi koşullar sağlanmalıdır. Politika dönüşümünü ve hizmet kalitelerinin artırılmasını hedefleyen toplum çalışması topluluklar, kamu kurumları ve sivil örgütlenmeler başta olmak çok aktörlü bir çalışmanın ürünüdür. Sosyal adalet ve demokrasi çerçevesinde kaynakların artırılması ya da iyileştirilmesi için sivil toplum kuruluşları ve dezavantajlı gruplarla ittifak kurularak güç yapılarının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu çok aktörlü çalışmanın gerçekleştirilmesi için en önemli koşul, diyalog, katılım ve işbirliği ortamının yaratılmasıdır. Sivil örgütlenmeler ile yürütülecek toplum çalışmaları ya da politika dönüştürücü projelerin gerçek anlamda hayata geçebilmesi için, kamu örgütlenmeleri şeffaflık, hesap verebilirlik, bilgi edinme hakkı gibi demokratikleşmenin temel unsurlarını hayata geçirmeli ve yasalarla güvence altına almalıdır.

KAYNAKÇA

- Austin, M., Coombs, M., and Barr, B. (2005). Community-Centered Clinical Practice: Is the Integration of Micro and Macro Social Work Practice Possible?. *Journal of Community Practice*, 13(4), 9-30.
- Cnann, R. ve Boehm, A. (2012). Towards a Practice-based Model for Community Practice: Linking Theory and Practice. *Journal of Sociology & Social Welfare*, March 2012, Volume XXXIX, Number 1, 140-167.
- Cox, E. (2001). Community Practice Issues in the 21st Century: Questions and Challenges for Empowerment-Oriented Practitioners. *Journal of Community Practice*, Vol. 9(1), 37-55.
- Dentato, M., Craig, S.L., Smith, M. (2010). The Vital Role of Social Workers in Community Partnerships: The Alliance for Gay,

- Lesbian, Bisexual, Transgender and Questioning Youth. *Child Adolescent Social Work J*, v. 27, 323–334.
- Development Backgrounder (2006) Empowerment, Çev. Stephanie S. Gough. *Fundación para las Relaciones Internacionales y el Diálogo Exterior (FRIDE)* May 01, erişim: 15/12/2015www.fride.org
- Dixon, J. (1993). *Feminist Community Work's Ambivalence with Politics*. *Australian Social Work*, 46(1), 22-27.
- Dominelli, N. (2015). *Baskı Karşıtı Uygulama: Yirmi Birinci Yüzyılın Zorlukları*. Çev. Ed: Tarık Tuncay, *Sosyal Hizmet Temel Alanlar ve Eleştirel Tartışmalar*, (1. Baskı,s:83-95).Nika Yayınevi, Ankara.
- Duyan, V. (2010). *Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımlar Müdahale Yöntemleri*. *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi*, Yayın no:16, Ankara.
- Fritze, C.(t.y.). *The Theory of Paulo Freire; (a communityworker/organizer in London, England)*. Erişim: 25.03.2013,<http://stclares.ca/pdfs>
- Gamble, N.D., Weil,M. (2010). *Community Practice Skills: Localto Global Perspectives*.Colombia Press. New York.
- Hyde, C. (2003). *A feminist model formacro-practice: Promises and problems*. *Journal of Community Practice*, 11 (1), 39-59.
- Koşar, N. (1986). *Sosyal Hizmet Mesleğinde Toplum Örgütlenmesi Yönetiminin Gelişmesi*. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*, Cilt 4, Sayı. 2-3,85-103.
- Lee, B.,Weeks, W. (1991). *Social Action The oryand the Women's Movement: An Analysis of Assumptions*. *Community Development Journal*.26(3), 220-226.
- Ledwith, M. (2011). *Community Development: A Critical Approach*. Bristol. The Policy Press. ISBN 978 184742 646 8,ISBN 978 84742 647 5.
- Long, D., Tice. C. J.,& Morrison, J. (2006). *Macro social work practice: A strengths perspective*. Belmont, CA: Thomson Brooks / Cole.
- Midgley, J. (2001). *Issues in international social work*. *Journal of Social Work*, 1, 21-35.
- Monch, M. (1988). *A Critical Understanding of Social Work by Paulo Freire Social Workers, World Conference, Stockholm, Sweden, July 30, 1988*. *Journal of Progressive Human Services*, 20(1), 2009, 92-97.
- Narayan, L. (2000). *Freire and Gandhi: The irrelevance for social work education*. *International Social Work*, April 2000, 43, 193-204.
- Payne, M. (1997). *Modern Social Work Theory*. (2nd ed). London, Macmillan Press.
- Payne, M. (2005). *Modern Social Work Theory*. (3rd ed.) London, Macmillan Press.
- Pippard James L., Bjorkland Robert W. (2004). *Identifying Essential Techniques for Social Work Community Practice*, *Journal of Community Practice*, 11(4), 101-116.
- Sheafor W.B., Horejsi R.C.(2006). *Techniques and Guidleness for Social Work Practice*, (7th ed.).Pearson, Boston.
- Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (2011). [fromhttp://www.ifsw.org](http://www.ifsw.org)
- Weil, M. (2005). *Context and Challenges for 21st-Century Communities. The Handbook of Community Practice*,(1-34) .In Weil.,M. (Ed). Sage Publications, USA.
- Zatsrow, C. (1995). *The Practice of Social Work*. (5th ed). Pacific Grove, California. Brooks / Cole Publishing Company.